

НА ДОПОМОГУ ПРАКТИЧНОМУ ЛІКАРЮ

is assumed that the drug will have an estrogenic, antibacterial, antifungal, anti-inflammatory, antispasmodic, hemostatic, soothing and vitamin activity.

Key words: climacteric syndrome, medicinal plant raw materials, nonhormonal therapy.

Відомості про авторів:

Коноваленко Ілона Сергіївна — аспірант, старший лаборант кафедри аптечної технології ліків ім. Д. П. Сала Національного фармацевтичного університету. Адреса: м. Харків, вул. Пушкіна, 53.

Половко Наталя Петрівна — доктор фармацевтичних наук, професор, завідувач кафедри аптечної технології ліків ім. Д. П. Сала Національного фармацевтичного університету. Адреса: м. Харків, вул. Пушкіна, 53.

УДК 615.322

ДОСЛІДЖЕННЯ СПОЖИВЧИХ ПЕРЕВАГ ПАЦІЄНТІВ ПРИ ВИБОРІ ЛІКАРСЬКИХ ПРЕПАРАТІВ РОСЛИННОГО ПОХОДЖЕННЯ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ СЕРЦЕВО-СУДИННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

К. Л. Косяченко, І. В. Саханда, Т. С. Негода

**Національний медичний університет
імені О. О. Богомольця, м. Київ**

Вступ. Більше половини лікарських засобів рослинного походження (ЛЗ РП) для лікування серцево-судинних захворювань (ССЗ) відносяться до препаратів безрецептурного відпуску, що дає можливість населенню придбати їх самостійно.

Мета. Дослідження споживчих переваг при виборі безрецептурних лікарських препаратів рослинного походження, які застосовуються для лікування серцево-судинних захворювань.

Матеріали та методи. Використані методи соціологічних досліджень.

Результати дослідження. Опитано 400 споживачів, які вживають ЛП РП при ССЗ.

Висновки. В результаті обробки анкет складений соціально-демографічний портрет споживача ЛП РП, які застосовуються при захворюваннях серцево-судинної системи.

Ключові слова: лікарські препарати рослинного походження, серцево-судинні захворювання, метод безповторної вибірки.

Вступ. У останні роки спостерігається зростання кількості захворювань серцево-судинної системи, що обумовлено багатьма факторами. Серцево-судинні захворювання в Україні займають одне з перших місць в загальній структурі захворюваності. Для профілактики серцево-судинних захворювань часто використовують лікарські препарати рослинного походження, які пацієнти можуть купувати в аптечних закладах без рецепту, на відміну від лікарських препаратів, що продаються за рецептом, і застосовуються як основна група препаратів для лікування даної групи захворювань. Тому при виборі профілактичних лікарських препаратів рослинного походження пацієнти керуються власними перевагами, досвідом, порадою провізорів, рекламою та ін.

Мета. Метою нашого дослідження стало вивчення споживчих переваг при виборі безрецептурних лікарських препаратів рослинного походження для лікування серцево-судинних захворювань.

Матеріали та методи. Для отримання репрезентативних даних у ході соціологічних методів дослідження використовували метод випадкової безповторної вибірки. Розрахунок необхідного числа респондентів визначали за формулою 1 [2]:

$$n = \frac{t^2 \cdot G \cdot N}{\Delta^2 \cdot N + t^2 \cdot G^2} \quad (1)$$

де: n — об'єм вибірки;

N — чисельність генеральної сукупності;

G — дисперсія або міра розсіювання досліджуваної ознаки, що характеризує величину відхилення від середніх величин у генеральній сукупності;

t — коефіцієнт довіри (критерій достовірності) (t = 2 при Δ = 0,95);

N — гранична помилка вибірки.

НА ДОПОМОГУ ПРАКТИЧНОМУ ЛІКАРЮ

Результати дослідження. Були вивчені мотиваційні переваги кінцевих споживачів [1, 5]. Кількість споживачів, яка необхідна для дослідження, визначали за формулою безповторної вибірки.

Підставивши дані у формулу, отримали:

$$n = \frac{2^2 \cdot 0,25 \cdot 2718000}{0,05^2 \cdot 2718000 + 2^2 \cdot 0,25^2} = 400$$

Таким чином, необхідно опитати 400 респондентів для того, щоб вивчити регіональний ринок ЛП РП, що застосовуються для лікування ССЗ. Оскільки для розрахунків кількості вибірки нами використано передбачуване число ступенів свободи, то кількість анкет для отримання репрезентативних даних нами було довільно збільшено. В результаті обробки анкет був складений соціально-демографічний портрет споживача ЛП РП, що застосовуються для лікування ССЗ, представлений в таблиці 1.

Як впливає з даних, представлених в таблиці 1, соціально-демографічний портрет споживача ЛП РП можна охарактеризувати таким чином: більше половини опитаних (62,5 %) — це жінки, 37,5 % — чоловіки. Найбільший відсоток склали вікові категорії від 45 до 55 років (30 %) і понад 55 років (33 %). Вікова група до 25 років (3 %) — була найменшою (Рис. 1).

Структура респондентів за соціальним статусом розподілена наступним чином: основна маса опитаних респондентів — це пенсіонери, службовці і робітники. Значно менше серед відвідувачів аптек студентів і осіб, що займаються підприємницькою діяльністю.

Крім того встановлено, що найбільший відсоток склали респонденти з вищою (42,2 %) і середньоспеціальною освітою (34,2 %), з середньою освітою (12 %), та з неповною вищою (11,6 %).

При аналізі респондентів за рівнем доходів отримали наступні дані. Як показали результати аналізу, велика частина з числа опитаних респондентів мають величину доходу від 3 до 6 тис. грн. (41,3 %), від 1,5 до 3 тис. грн. (39,7 %), понад 6 тис. грн. (близько 4 %) та менше 1,5 тис. грн (15,3 %).

**Соціально-демографічні характеристики споживачів ЛП РП,
що застосовуються при ССЗ**

Соціально-демографічні показники	Споживачі з ССЗ	
	кількість, чол.	питома вага, %
Стать:		
чоловіки	188	37,5
жінки	312	62,5
Вік:		
до 25 років	14	2,8
від 25 до 35 років	67	13,4
від 35 до 45 років	111	22
від 45 до 55 років	136	27,2
старше 55 років	172	34,5
Місце проживання:		
місто	338	67,7
село	162	32
Соціальний статус:		
службовці	5	0,5
робітники	152	19,1
студенти	95	2,8
пенсіонери	14	35,1
підприємці	176	10,4
інше	52	2,1
Освіта:		
вища	211 58	42,2
неповна вища	171	11,6
середня спеціальна	60	34,2
середня освіта		12,0
Рівень доходу:		
менше 1500 грн.	76 198 206	15,3
1500 до 3000 грн.	20	39,7
3001 до 6000 грн.		41,3
понад 6000 грн.		3,7

Таким чином, в результаті проведених досліджень встановлено, що сучасний споживач — це жінка, мешканка міста, у віці від 55 років і вище, що має вищу освіту, з рівнем доходу — від 3,0 до 6,0 тис. грн. (Рис. 2).

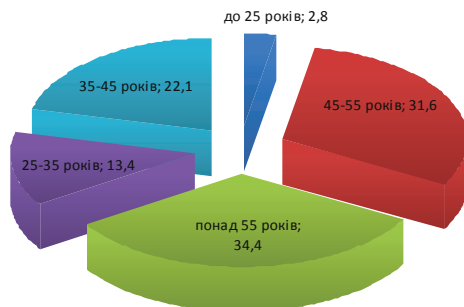


Рис. 1. Розподіл респондентів за віковим принципом.



Рис. 2. Соціально-демографічний портрет споживача лікарських препаратів рослинного походження, що застосовуються при серцево-судинних захворюваннях.

Також нами були вивчені мотивації споживачів при виборі лікарських препаратів рослинного походження для лікування серцево-судинних захворювань. На думку респондентів приблизно рівними чинниками при купівлі лікарських препаратів рослинного походження є доступна ціна (92,6 %), терапевтична ефективність (80,7 %) та мінімум побічних ефектів (41,3 %).

Вивчаючи джерела інформації, що впливають на придбання ЛП РП, нами були отримані підтверджуючі дані, що більшість опитаних, а це 63 % віддають перевагу порадам та призначенням лікарів, 53 % — дотримуються рекоменда-

цій працівників аптек, 52 % — родичів та знайомих, власному досвіду довіряють — 27 % пацієнтів, 24 % — довіряють рекламі, 14 % — читають науково-популярну літературу і черпають звіди інформацію.

Половина респондентів-споживачів при використанні лікарських рослин в лікувальному процесі віддає перевагу водним витягам: настояям, відварам. Майже третина опитаних застосовує рослинну сировину у вигляді настоянок. Не більше 10 % відвідувачів аптек віддають перевагу рідким екстрактам або новогаленовим препаратам, незначна кількість респондентів — масляним екстрактам і іншим лікарським формам. Більшість респондентів (70,3 %) купують лікарські рослини в аптеках. У анкетах для споживачів було вказано 64 найменування, з яких домінуючими (75,1 %) виявилися 30 рослин і їх препарати (таблиця 2).

Таблиця 2

Перелік лікарських рослин і препаратів рослинного походження, що використовуються при ССЗ

№ п/п	Назва ЛЗ РП	у % до кількості респондентів	№ п/п/ п/п	Назва ЛЗ РП	у % до кількості респондентів
1.	Глоду настоянка	54,1	16.	Персен	21,3
2.	Валеріани настоянка	50,2	17.	Збори заспокійливі	18,2
3.	Валеріани екстракт	48,2	18.	Елеутерококу настоянка	18,1
4.	Пустирнику настоянка	44,9	19.	Женьшеню настоянка	17,8
5.	Піону настоянка	41,5	20.	Пумпан	17,9
6.	Валокордин	37,7	21.	Андипал	16,9
7.	Корвалол	32,8	22.	Кардіоплант	16,8
8.	Валідол	32,6	23.	Кристепін	16,6
9.	Валосердин	29,4	24.	Корвалдин	16,4
10.	Валеодикрамен	26,5	25.	Пульс-норма	15,9

№ п/п	Назва ЛП РП	у % до кількості респондентів	№ п/п/ п/п	Назва ЛЗ РП	у % до кількості респондентів
11.	Адельфан Езидрекс	25,3	26.	Краплі Зеленіна	15,9
12.	Раунатин	23,5	27.	Геровітал	15,5
13.	Ново-Пасит	23,4	28.	Пустирнику екстракт	14,7
14.	Конвалієво-валеріанові краплі	22,3	29.	Аралії настоянка	13,9
15.	Конвалієво-пустирникові краплі	22,3	30.	Елеутерококу екстракт рідкий	13,4

В результаті проведених досліджень нами встановлено, що хворі з серцево-судинними захворюваннями користуються обмеженим асортиментом ЛП, що, мабуть, пов'язано з недостатньою інформованістю про ЛП або його високою вартістю [2, 3, 4].

На думку всіх трьох категорій опитаних респондентів — ціна є одним з чинників купівлі препаратів РП споживачами і, поза сумнівом, впливає на їх призначення лікарями. Тому було вирішено провести ранжування ЛП РП, що застосовуються для лікування ССЗ за ціновим показником. Отримані нами дані приведені в таблиці 3.

Таблиця 3

Розподіл ЛП РП за групами залежно від цінового показника

Ціна на ЛП РП	Найменування ЛП РП	
До 50 грн.	Корвалол	Зеленіна краплі
	Кордіамін	Строфантин
	Аралії настоянка	Целанід
	Глоду настоянка	Конвалії настоянка
	Валеріани настоянка	Конвалієво-валеріанові краплі
	Валеріани екстракт	Конвалієво-пустирникові краплі

Ціна на ЛП РП	Найменування ЛП РП	
	Валідол	Піону настоянка
	Елеутерококу екстракт рідкий	Родіоли екстракт рідкий
	Валокормід	Раунатин
	Дигоксин	
50 — 100 грн.	Адоніс-бром	Ново-Пасит
	Валокордин	
Понад 100 грн.	Доппельгерц енерготонік	Пумпан Персен форте Персен
	Геровітал	
	Доппельгерц Біовіталь	
	Адельфан Езідрек	

Висновок. Проведений аналіз показав, що велика частина асортименту ЛП РП має цінову межу у рамках до 50 грн. (це в основному препарати вітчизняного виробництва: краплі та пігулки). Виходячи з цього, можна зробити висновок, що ЛП РП, які застосовуються для лікування ССЗ, доступні більшості споживачам і найчастіше призначаються лікарями.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кобзарь Л. В. Современная концепция фармакоэкономических исследований / Л. В. Кобзарь, Е. Г. Алещенкова // Фармація. — 2014. — Т. 49, № 5-6. — С. 10-12.
2. Саханда І. В. The study of the motivations and preferences of consumers when choosing herbal medicines for treating cardiovascular diseases // Ukrainian Scientific Medical Youth Journal, № 4 (91) — 2015. — Р. 120-123.
3. Сбоева С. Влияние демографических параметров на организацию лекарственного обеспечения сердечно-сосудистыми препаратами лиц пожилого и старческого возраста / С. Сбоева, В. Ряженев, Е. Гареева // Ремедиум. — 2013. — № 3. — С. 30-34.
4. Черепкова О. В. Экономические аспекты улучшения лекарственной помощи при лечении ишемической болезни сердца / О. В. Черепкова, В. Л. Базарный, Н. Г. Филиппенко // Фармація. — 2016. — № 4. — С. 26-27.
5. Чернявский С. В. Домашние аптечки: денежные затраты, состав, хранение / С. В. Чернявский // Новая аптека — эффективное управление. — 2016. — № 4. — С. 53-57.

**Исследование потребительских предпочтений
пациентов при выборе лекарственных препаратов
растительного происхождения для лечения
сердечно-сосудистых заболеваний**

К. Л. Косяченко, И. В. Саханда, Т. С. Негода

**Национальный медицинский университет
имени А. А. Богомольца, г. Киев**

Введение. Более половины лекарственных препаратов растительного происхождения (ЛП РП) для лечения сердечно-сосудистых заболеваний (ССЗ) относятся к препаратам безрецептурного отпуска, что дает возможность населению приобрести их самостоятельно.

Цель. Исследование потребительских предпочтений при выборе безрецептурных лекарственных препаратов растительного происхождения, которые применяются для лечения сердечно-сосудистых заболеваний.

Материалы и методы. Использованы методы социологических исследований.

Результаты исследования. Было опрошено 400 потребителей которые, принимают ЛП РП при ССЗ.

Выводы. В результате обработки анкет был составлен социально-демографический портрет потребителя ЛП РП, которые применяются при заболеваниях сердечно-сосудистой системы.

Ключевые слова: лекарственные препараты растительного происхождения при лечении сердечно-сосудистых заболеваний, метод бесповторной выборки.

**The study of consumer preferences of patients
in the selection of medicinal drugs of plant origin
for the treatment of cardiovascular diseases**

K. Kosyachenko, I. Sakhand, T. Nehoda

Bogomolets National Medical University, Kyiv

Introduction. More than half of the medicinal drugs of plant origin for the treatment of cardiovascular diseases belong to over-the-counter drugs, which enables the population to purchase them on their own.

Aim. The study of consumer preferences in the selection of over-the-counter medicinal drugs of plant origin, which are used to treat cardiovascular diseases.

Materials and methods. Used methods of sociological research.

Results of the study. It was interviewed 400 consumers who take drugs of plant origin in cardiovascular diseases.

Conclusion. As a result of the processing of the questionnaires, a socio-demographic portrait of the consumer of medicinal drugs of plant origin was compiled, which are used for diseases of the cardiovascular system.

Key words: medicinal drugs of plant origin in the treatment of cardiovascular diseases, method of non-sampling.

Відомості про авторів:

Косяченко Костянтин Леонідович — доктор фармацевтичних наук, доцент, завідувач кафедри організації та економіки фармації Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. Адреса: м. Київ, вул. Пушкінська, 22.

Саханда Іванна Василівна — магістр фармації, асистент кафедри аптечної та промислової технології ліків Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. Адреса: м. Київ, вул. Пушкінська, 22.

Негода Тетяна Степанівна — кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри аптечної та промислової технології ліків Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. Адреса: м. Київ, вул. Пушкінська, 22.